BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ВЛАДА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
GOVERNMENT

Број: 03-02-820/2026
Сарајево, 21.10.2026. године

ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- Представнички дом -

- Дом народа -

Поштовани,

У складу са чланом IV.Б.3.7.ц) (III) Устава Федерације Босне и Херцеговине, а у вези са чланом 172. став (1) Пословника Представничког дома Парламента Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ", бр. 69/07, 2/08, 26/20 і 13/24) и чланом 164. став (1) Пословника о раду Дома народа Парламента Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ", бр. 27/03, 21/09, 24/20 и 60/24), ради разматрања и усвајања по скраћеном поступку, достављам Вам **ПРИЈЕДЛОГ ЗАКОНА О ГРАДУ САНСКИ МОСТ,** који је утврдила Влада Федерације Босне и Херцеговине на 72. сједници, одржаној 20.10.2026. године.

Приједлог закона се доставља на службеним језицима и писмима Федерације Босне и Херцеговине у принтаној и електронској форми (CD).

С поштовањем,

П Р Е М И Ј Е Р

Нермин Никшић

Прилог:
- Приједлог закона на српском језику (CD)
- Изјава о усклађености
- Образац број 2
- Образац ИФП-НЕ

Цо: Федерално министарство правде
госп Ведран Шкобић, министар

Adresa: Hamdije Čemerlića 2, 71000 Sarajevo
Tel.: +387 33 66 44 49, Fax.: +387 33 21 24 11, +387 33 66 72 69
www.fbihvlada.gov.ba
e-mail: sekretar@fbihvlada.gov.ba

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ВЛАДА

ПРИЈЕДЛОГ

З А К О Н
О ГРАДУ САНСКИ МОСТ

Сарајево, октобар 2026. године

ПРИЈЕДЛОГ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО СКРАЋЕНОМ ПОСТУПКУ

Како се ради о Закону који није сложен и обиман предлажемо да се исти у складу са чланом 172. Пословника Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 69/07, 2/08, 26/20 и 13/24) и чланом 164. Пословника Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 27/03, 21/09, 24/20 и 60/24), разматра по скраћеном поступку.

ЗАКОН
О ГРАДУ САНСКИ МОСТ

Члан 1.
Предмет Закона

У складу с условима из члана 5. став (2) Закона о принципима локалне самоуправе у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 49/06 и 51/09) овим законом се успоставља Град Сански Мост, одређује његова територија, прописује својство, органи, начин избора градског вијећа и градоначелника, уређује доношење привремене статутарне одлуке, доношење статута, расписивање избора и друга питања од значаја за примјену овог закона.

Члан 2.
Територија

Територију Града Сански Мост чине сва насељена мјеста, која су се према евиденцији Федералног завода за статистику налазила у оквиру Општине Сански Мост на дан ступања на снагу овог закона.

Члан 3.
Својство

Град Сански Мост је јединица локалне самоуправе и има својство правног лица.

Члан 4.
Самоуправни органи

(1) Самоуправни органи Града Сански Мост су Градско вијеће и градоначелник.
(2) Самоуправни органи Града Сански Мост послове из своје надлежности врше у складу с уставом, законом и Статутом Града.
(3) Мандат вијећника Градског вијећа и градоначелника је четири године.

Члан 5.
Градско вијеће

(1) Орган одлучивања Града Сански Мост је Градско вијеће.
(2) Број чланова Градског вијећа одређује се Статутом Града у складу са законом.
(3) Градско вијеће Града Сански Мост бира се демократским путем на непосредним и тајним изборима на подручју цијелог града.

Члан 6.
Градоначелник

(1) Извршни орган Града Сански Мост је градоначелник.

(2) Градоначелник Града Сански Мост бира се у складу са Законом о избору, престанку мандата, опозиву и замјени начелника општина у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број: 19/08).

Члан 7.
Статут

(1) Град Сански Мост има Статут.
(2) Статутом Града Сански Мост прописује се и уређује самоуправни дјелокруг Града, његова обиљежја, сједиште, јавна признања, организација, овлашћења и начин рада његових органа, међусобни односи Градског вијећа и градоначелника, облици непосредног одлучивања грађана, сарадња са другим јединицама локалне самоуправе и друга питања од значаја за Град.
(3) Статут Града Сански Мост мора бити у складу с Уставом Федерације Босне и Херцеговине, Уставом Унско-санског кантона и федералним и кантоналним законодавством.
(4) Статут Града Сански Мост припрема и усваја Градско вијеће двотрећинском већином вијећника Градског вијећа.

Члан 8.
Правно сљедништво

(1) Град Сански Мост је правни сљедник Општине Сански Мост и има законом одређене надлежности града и преузима надлежности, права, обавезе и имовину општине чији је правни сљедник.
(2) Вијећници Општинског вијећа Сански Мост и начелник Општине Сански Мост, изабрани на Општинским изборима одржаним 6. октобра 2024. године, ступањем на снагу овог закона, настављају с радом као вијећници Градског вијећа и градоначелник Града Сански Мост.
(3) Општински органи управе и управне организације, стручне и друге службе и други општински органи, ступањем на снагу овог закона настављају с радом као органи и службе Града Сански Мост.
(4) Јавна предузећа и јавне установе, чији је оснивач Општина, настављају с радом као јавна предузећа и установе Града Сански Мост.

Члан 9.
Привремена статутарна одлука

Вијећници изабрани на Општинским изборима за Општину Сански Мост одржаним 2024. године доноси Привремену статутарну одлуку Града Сански Мост у року од два мјесеца од дана ступања на снагу овог закона, која ће важити до доношења Статута Града.

Члан 10.
Ступање на снагу

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е
ПРИЈЕДЛОГА ЗАКОНА О ГРАДУ САНСКИ МОСТ

I - УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење овог закона је садржан у одредби члана IV А. 5. 20. (1) д) Устава Федерације Босне и Херцеговине гдје је прописано да Парламент Федерације Босне и Херцеговине доноси законе о обављању дужности у федералној власти и у одредби члана 5. став (2) Закона о принципима локалне самоуправе у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 49/06 и 51/09) гдје је прописано да се град, осим уставом, успоставља федералним законом, на основу споразума о удруживању двију или више општина односно одлуке Општинског вијећа општине која испуњава прописане критеријуме из става (1) овог члана, а која има најмање 30.000 становника, односно у чијем градском центру као заокруженом урбаном подручју живи најмање 10.000 становника. Такође, ставом (3) истог члана је прописано да град у смислу овог закона представља сједиште кантона и у случају неиспуњавања услова из става (2) овог закона.

Будући да је Општинско вијеће Општине Сански Мост усвојило Одлуку о проглашењу Града Сански Мост број: 01-02-181/25 од 18.06.2025. године, испуњени су сви услови за израду овог закона.

Напомињемо да је чланом VI А.1. (1) Устава Федерације Босне и Херцеговине који је додан Амандманом XVI на Устав Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, број: 13/97) утврђено:

„VII ГРАДСКЕ ВЛАСТИ

Члан 1.

За подручје двију или више општина које су урбано и територијално повезане свакодневним потребама грађана формира се град као јединица локалне управе и самоуправе у складу са федералним законом.“

Из наведеног члана Устава Федерације Босне и Херцеговине видљиво је да је Устав изразом „формира се“ прописао обавезу формирања града за подручја двије или више општина које су урбано и територијално повезане свакодневним потребама грађана и представља императивну норму, с тим да је уставотворац даље прописао да се град формира у складу са федералним законом.

Законом о принципима локалне самоуправе у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 49/06 и 51/09), прописано је у члану 5. слиједеће:

„Члан 5.

Град је јединица локалне самоуправе која представља урбану, инфраструктурну цјелину повезану свакодневним потребама становништва.

Град се, осим уставом, успоставља федералним законом на основу споразума о удруживању двију или више општина, односно одлуке Општинског вијећа општине која испуњава прописане критеријуме из става 1. овог члана, а која има најмање 30.000 становника, односно у чијем градском центру као заокруженом урбаном подручју живи најмање 10.000 становника.

Град у смислу овог закона представља сједиште кантона и у случају неиспуњавања услова из става 2. овог члана.

Изузетно од услова из ст. 1. и 2. овог члана, градом се може прогласити општина од посебног историјског и културног значаја."

Из наведених одредаба Устава и Закона слиједи закључак да Устав прописује императивну норму за формирање града у одређеним ситуацијама, али не забрањује формирање града у било којој ситуацији, него је то остављено законодавцу да уреди федералним законом.

Законодавац је, полазећи од тог уставног овлашћења Законом о принципима локалне самоуправе предвидио могућност формирања града и на подручју једне општине, на основу одлуке општинског вијећа уз испуњавање одређених услова (да је општина урбана инфраструктурна цјелина повезана свакодневним потребама грађана) и да има најмање 30.000 становника од чега у градском центру живи 10.000 становника, што Сански Мост има, тачније по задњем попису становништва бројао је 41.475 становника од тога у ужем урбаном дијелу 16.913.

Осим тога, утврђено је да се градом може прогласити општина од посебног историјског и културног значаја, што свакако Општина Сански Мост јесте, те се на основу тога и броја становника у смислу Закона о принципима локалне самоуправе у Федерацији Босне и Херцеговине сматра градом.

II - РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ

Сански Мост је град с богатом историјом која сеже у далеку прошлост.

Повољан географски и климатски положај условио је да је подручје данашње општине било настањено још од праисторијског доба. Испитивањем овог терена, утврђено је 18 праисторијских локалитета, 19 локалитета из доба римске доминације, а 20 локалитета припада средњем вијеку. Бројност локалитета потврђује чињеницу да је ово подручје било настањено у континуитету скоро 4 000 година.

Од праисторијских локалитета најзначајније су пећине Хрустовачка и Дабарска пећина. Хрустовачка је једина истражена пећина. О њој је први пут писано у „Босанском гласнику", званичном гласилу за БиХ у 1914. години. Истраживање пећине почео је др. Миховил Мандић 1939. године, а завршио др. Алојз Бенац 1947. године. Пећина је сврстана у локалитете славонске културе, што је био први случај таквог насеља у БиХ.

Други значајни археолошки локалитет је некропола равних гробова у Санском Мосту. Приликом изградње пута Сански Мост–Приједор, у самом граду, 1895.

године откривена је и истражена некропола илирског племена Мезеја. С обзиром на вриједност нађених предмета ископавање локалитета је повјерено кустосу Земаљског музеја, Фрањи Фијали.

Стари Мајдан је нарочито познат по богатству жељезне руде која је овдје кориштена и у предримско доба. На основу налаза, а посебно епиграфских споменика, дознајемо да је ово подручје било од изузетног економског значаја за римску државу.

На основу пронађених предмета поријеклом из Далмације, Грчке и Сјеверне Европе, као и римских миљоказа може се закључити да је постојала путна комуникација с развијеним градовима, али и да је ријека Сана кориштена за пловидбу сплавовима и лађама ради превоза руде и дрвета према Сисцији (Сисак) као значајном металуршком центру. Традиција коришћења Сане за пловидбу одржала се све до првих деценија прошлог вијека.

Антички извори указују да су у долини Сане живјели Мезеји, велико и снажно илирско племе. Према једном документу из 75. године н. е. Мезеји су имали племенску општину с центром у утврђеном граду који се звао Сплонум, а налазио се на ријеци Сани (непозната локација). Град се спомиње у епиграфском споменику из Салоне, али и у натпису из Комине код Пљевља.
Прије римских освајања ових простора, становништво је углавном живјело у градинским насељима. Захваљујући богатству шума, објекте су градили искључиво од дрвета.

Након римског освајања и успостављања њихове управе, напуштају се градинска насеља и становништво се пресељава у њихова подножја. Подручје Мезеја је припадало римској провинцији Далмацији.

Након пада Римског царства 476. године, ови крајеви падају под власт источних Гота (493-535.), а потом под власт Византије. То је и период када Славени почињу насељавати ове просторе, а сеоба ће се окончати у 7. вијеку.

Најстарији до сада пронађени документ који говори о подручју Санског Моста је листина Беле IV од 20.07.1244. године. У том документу се уз Усори и Соли, спомињу у вријеме бана Матеја Нинослава и „Доњи краји“ (крајеви) као дијелови бановине Босне. Доњи краји су почетком XIII вијека обухватали сљедеће жупе: Пливска, Земљичка, Врбањска и Мренска, а потом и жупу Сана, Глаж, Врбас, Баница и Дубица.

Жупа Сана је обухватала подручје средње и доње Сане до ушћа у Уну, с познатим мјестима: Благај, Сана, Каменград, Јапра, Водица, Оштра Лука, Козар и Хрванићи.
Доњи краји су обухватали већи дио данашње Босанске крајине, па неки историчари (Ф. Шишић, В. Клаић и др.) претпостављају да је данашњи назив Крајина за овај дио Босне настао од средњовјековног назива Доњи краји, тј. Доњи крајеви односно Крајина.

Жупа Сана и град Сана се спомињу и у каснијим документима (1258., 1264., 1278., 1328. и др.), а наводи се и да је краљ Остоја 1404. године посјетио град и

жупу. Остаје и даље отворено питање саме локације града Сане, да ли су остаци старог града у центру садашњег Санског Моста на лијевој обали Сане темељи средњовјековног града или се он налази негдје у околини.

Од средњовјековних градова, на овом простору, значајну улогу је имао Каменград, који је припадао жупи Сана, а спомиње се први пут 1374. године у власништву кнезова Бабонића Благајских. У граду је постојала католичка жупа и фрањевачки самостан, који ће након османских освајања имати значајну улогу.

Падом средњовјековне Босне под османску власт 1463. године, ови крајеви ће ући у састав Османског Царства.

Каменград је у оквирима Османског Царства постао сједиште истоимене нахије, која је обухватала већи дио санске жупе. Имао је тврђаву с војном посадом с диздаром на челу, а у насељу испод тврђаве административне послове обављао је субаша, а касније војвода. Половином XVI вијека формиран је каменградски кадилук као центар судске власти. Иза 1642. године постаје сједиште истоимене капетаније. У том периоду служио је као полазна тачка османских освајања ка Западу.

Испод тврђаве се налази мусалла посвећена султану Мехмеду II Од 1996. године сваке године се у мјесецу јулу одржавају „Дани мусалле“ као духовна и културна манифестација.

Према објављеним документима Сански Мост се први пут спомиње 1624. године под именом Вакуф, као завјештајница намјесника Хамзибега који је и оснивач града. Од XVII до XIX вијека у документима се спомиње под различитим називима (Вакуф, Кулен-Вакуф, Тврђава Сански Мост, Скуцани Вакуф на Сани, Скуцани Вакуф, Санска курприја – ћуприја), а данашње име се користи у континуитету од 1878. године.

У вјерском погледу овај простор карактерише мултиконфесионалност (ислам, православље и католичанство), што чини његову посебност и богатство. Без обзира на изазове на које је наилазила у протеклим вјековима, таква слика и данас карактерише ову средину.

Одлуком Берлинског конгреса, Аустро-Угарска је добила право да окупира БиХ.

Према првом попису становништва 1879. године, котар Сански Мост је имао 3088 кућа и 20095 становника, 14 свештеника, 19 чиновника, 3 учитеља, 1 здравственог службеника, 1406 кућевласника и земљорадника, 2351 кмета, 150 трговаца и обртника и 209 помоћних радника. Према другом попису становништва из 1885. године, број становника се повећао за 29,57%, а први се у граду спомињу и Јевреји (7), који ће живјети на овим просторима до Другог свјетског рата и дати допринос његовом развоју.

Четврти (посљедњи у Монархији) попис извршен је 1910. године. Према том попису, котар Сански Мост је обухватао површину 1017 км^2, двије градске општине С. Мост и Стари Мајдан, 22 сеоске општине, 5753 настањене куће са 38422 становника.

Сански Мост је 1914. године имао (град) 2234 становника, од чега 1249 Муслимана- Бошњака, 679 Срба, 249 Хрвата, 55 Јевреја и 1 евангјелисту. У граду је било више од 50 трговина и занатских радњи, један хотел, Агенција Земаљске банке (Ландесбанк), Агенција духанског монопола, Прва хрватска штедионица, Српска штедионица, а у Чаплју сплавиште балвана фирме Штајнбајс. У граду су дјеловале и муслиманска, српска и хрватска читаоница. Изграђена је 1914. године и зграда жељезничке станице, а први воз кроз Сански Мост је прошао јула исте године.

За вријеме постојање Краљевине СХС (1918.-1929.), односно Краљевине Југославије (1929.-1941.), Сански Мост је био сједиште среза у саставу Бихаћке окружне области, а потом Врбаске бановине.

Сански срез је према попису из 1921. године имао 38835 становника, а 1931. године (посљедњи попис у Краљевини) 50671, што представља пораст за односно годишњи прираст од 3,05%.

За 22 године постојање Краљевине, у санском срезу изграђен је пут од Старог Мајдана до Будимлић Јапре (1935. године) и бетонски мост на ријеци Сани у Санском Мосту (1938. године). Ускотрачна жељезничка пруга постала је државна и превозила је робу и путнике. На подручју санског среза у 31 насељу су дјеловале основне школе, а 1935./36. године је отворена грађанска школа – пољопривредног смјера.

Почетак Другог свјетског рата у Краљевини Југославији 6.4.1941. године, њена капитулација након 12 дана, довели су до подјеле исте између фашистичких сила. Њемачка и Италија су цивилну управу у БиХ препустили НДХ уз договор о демаркационој линији њихових интересних подручја. Та линија је управо ишла ријеком Сасином кроз Сански Мост.

Од догађаја у току рата везаних за Сански Мост посебно је значајно Друго засједање ЗАВНОБиХ-а, одржано 30.6.-2.7.1944. године. На засједању ЗАВНОБиХ је конституисан као највише законодавно и извршно тијело федералне БиХ, чиме БиХ добија и свој парламент и владу и *de facto* и *de jure* постаје федерална државна јединица у оквиру тадашње Демократске Федеративне Југославије као сложене државе.

Посебност засједања чини Декларација о правима грађана БиХ. Декларацијом, усвојеном на засједању, грађанима БиХ гарантована су основна људска права која чине садржину сваког демократског устава (национална равноправност, слобода савјести и вјероисповијести, слобода збора и говора, слобода удруживања и штампе, лична и имовинска безбједност, слобода приватне иницијативе, право на жалбу, активно и пасивно бирачко право с навршених 18 година итд.).

Декларацију чини специфичном и чињеница да је усвојена у току рата, што је јединствен примјер у свијету, да је усвојена четири године прије усвајања Опће декларације о људским правима ОУН-а, и да за разлику од исте третира и социјална, образовна и здравствена права грађана.

Сански Мост након Другог свјетског рата карактерише нагли развој не само привреде, него и свих других сегмената живота и рада (здравство, образовање, култура, спорт, итд.). То је вријеме убрзане индустријализације, отварања фабрика (ШИП „Сана“, РМУ „Каменград“, ГИП „20. октобар“, “Пољопром”, “Металорад”, “Фамос”, “Санакерам”, ТРО „Слобода“ и др.). Долази и до модернизације путне мреже према Приједору, Кључу, Босанској Крупи, електрификације, изградње водовода и дијела канализационе мреже.

Према попису становништва из 1948. године у општини је живјело 45574 становника, а по попису из 1981. године 62467, да би по посљедњем попису у СФРБиХ Сански Мост имао 60307 становника.

У том периоду је изграђено више значајних објеката (Дом здравља, Средњошколски центар, 4 осмогодишње школе у граду и 6 у мјесним заједницама, Друштвени дом, Робна кућа „Сањанка“, Хотел „Санус“, Хотел „Корчаница“, зграда кина, и др.).

Значајно је поменути да је град носио епитет „град цвијећа“, а од традиционалних манифестација издвајају се Грмечка корида, Књижевне вечери на Шушњару, те Мајско друговање на Сани које је окупљало сликаре наивне умјетности с простора бивше Југославије.

Развој града и општине заустављен је у периоду 1992.-1995. године.

Ослобађањем града 10.10.1995. године, Сански Мост улази у нову фазу. Вријеме транзиције кроз коју БиХ, тиме и Сански Мост, креће ка европским интеграцијама, нажалост, иде споријим темпом. Град је обновљен и у инфраструктурном и архитектонском погледу, и по мишљењима многих јесте један од љепших босанских градова. Посебно је значајно да има статус „отвореног града“ и да је сачувао своју хетерогеност у националном и вјерском погледу.

Најзначајнији споменици и културно-историјски локалитети су:

- Зграда II засједања ЗАВНОБиХ-а
- Римски мост у Старом Мајдану
- Фатихова Мусалла у Каменграду - из османског царства
- Тврђава Каменград - средњовјековна утврда из времена краљевине Босне
- Зграда старе жељезничке станице - историјска грађевина
- Хамзибегова џамија - монументална џамија из 16. вијека
- Католичка црква св. Јосипа - примјер аустро-угарске црквене архитектуре из 19. вијека
- Православна црква св. Тројице - важна за вјерску и културну историју православне заједнице
- Пећине - Хрустовачка и Дабарска пећина
- Меморијални комплекс “Шушњар”
- Спомен-парк жртвама рата 1992.-1995. - симбол борбе за мир и сјећање на жртве.

Сански Мост, као општина, према попису из 2013. године има 41.475 становника.

Посједује развијено градско језгро и више приградских насеља.

У централном градском подручју живи 16.913 становника (према попису из године), што задовољава критеријуме за градску средину.

III - ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРАВНИХ РЈЕШЕЊА

Одредбом члана 1. прописан је предмет Закона.

Одредбом члана 2. је прописано да се Град Сански Мост састоји од насељених мјеста која су се према евиденцији Федералног завода за статистику налазила у оквиру Општине Сански Мост на дан ступања на снагу овог закона.

Одредбама чл. 3., 4. и 5. је прописано да је Град Сански Мост јединица локалне самоуправе и има својство правног лица, да су самоуправни органи Града Сански Мост Градско вијеће и градоначелник и прописан њихов избор и друга питања.

Одредбом члана 6. је прописано да Град има Статут те остала питања која се рјешавају статутом.

Одредбом члана 7. је прописано да је Град Сански Мост правни сљедник Општине Сански Мост.

Одредбама члана 8. се регулира правно сљедништво Града Сански Мост у односу на Општину Сански Мост. Ова одредба је неопходна како би се обезбиједио континуитет извршавања надлежности вијећа, начелника и органа управе.

Одредбом члана 9. је прописано да ће општински вијећници Општине Сански Мост изабрани на Општинским изборима за Општину Сански Мост одржаним 2024. године донијети Привремену статутарну одлуку Града Сански Мост у року од два мјесеца од дана ступања на снагу овог закона, која ће важити до доношења Статута Града.

IV – УСКЛАЂИВАЊЕ СА ПРОПИСИМА ЕУ

Не постоје извори права ЕУ с којим је потребно вршити усклађеност.

V - СРЕДСТВА ЗА ПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За провођење овог закона није потребно обезбиједити средства из Буџета Федерације БиХ.